

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ortv Ac Progressv Artis Typographicae Dissertatio Historica

Mallinckrodt, Bernhard von

Coloniae Agrippinae, 1640

Cap. X. De tempore factæ inuentionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11780

ipsummet verbis, quæ istum in finem adscribo, lectori constare volo: Typographia, inquit is, siue ars excusoria, id est, libros excudendi, quæ libraria quoque dicitur à Christo (nato) in Germania comperta fuit. Nam ante Christum Saturnus, vt ante diximus, literas Italos imprimere docuit, vt refert Cyprianus in libro de idolis. Calcographicam quidem artem, fertur Petrus Schæffer Augustanus sua industria reperisse, aut à suis repertam cognatis saltem excoluisse. Ecce dicit is repertorem Augustanum fuisse, non Augustæ reperisse: an autem in illo ipso quod dicit fallatur, statim videbitur. Verum omnia hæc de Argentina Russenburgo, Augusta leuiora sunt, quam vt opinatissimam illam de Moguntia sententiam labefactent, mentibusque antiquitatis curiosorum eximant: vt pote quæ tum vnanimi grauissimorum authorum calculo firmiter fulciatur, tum etiã tot inscriptionibus ipsique impressorum operum exemplaribus, viuis scilicet & realibus testimonijs vt in præcedentibus ostensum est, ita stabilietur, vt nec dubitandi locus reliquus sit.

CAPUT X.

De tempore factæ Inventionis.

PROgrediamur igitur ad temporis indagacionem, de quo decumanos ferè video contradictionum densionumque fluctus, quæ tamen ad vltimum bonam partem conciliatione commoda, iam pridem à Setario alijsque adhibita, videntur in qualemcunque consonantiam & concordiam coire posse. Primò igitur crebrior & vulgatior illorum opinio est, qui anno 1440. inuentam hanc artem volunt, hanc enim à V Vimpbelingio omnium primo traditam, reliqui communiter amplectuntur, Palmerius, Nauclerus, Alchameres, Bucholcerus, Kleinsorgius in Chron. Eccles. V Vestphaliæ m. s. Caluisius, Petauius, Isacius, Pontanus, Haræus, Heluicus, alijque plures. Ab horum sententia decennio absunt Trithemius, Auentinus & Ioannes Cluuerus, qui annù 1450. typographicis incunabulis asserunt insignem fuisse. Hanc diuersitatem Chronicon Colonie & Nicolaus Serenius ita conciliat vt anno 1440. cœptum sit laborari, anno vero 1450. inceperint libri excudi, quibus Sebastianus etiam Munsterus accedit, qui ab anno 1440. vlque ad annum 1450. artem hanc inuentam esse ait. Eadem

senten-

sententia ex Mariangelo Accursio confirmari videtur, qui confessionalia S. Augustini & Donati Grammaticam, tanquam primogenitum huius artis factum anno 1450. impressa scribit. Aliquot annis ab utrisque discrepant Theuetus, qui anno 1442. quem annum etiam Angelus Roccha designat, & Ioannes de Colle Hedio in Paralipomenis ad Vrspergensem & Stumpfius qui ann. 1446. Apianus qui anno 1453. Paulus Langius qui ann. 1454. præferunt & designant, cū quorum ultimo Cornelius Callidius in Catalogi scriptorū sine consentit. Iacobus Philippus Bergomensis ann. 1458. repetam hanc esse artem scribit: Ramus, eiusq; secutus auctoritatem Zwingerus, anno 1466. primum librum impressum esse volunt, qui fuerit Cicero de Officijs, in quo tamen illi, vt partim supra doctum est, partim aliunde claret, nimium hallucinantur. Apud Boxhornium cuius aliquis Hatlemensis in inscriptione Laurentianæ à se honoris ergo erectæ statuae inscripta ar. num 1430. ponit. Scriuerius, autem in supra citata Elegia, quam contra Naudæum pro patria scripsit ad annum 1428. hoc Chronographico refert:

HIC fago exCVLptas Lavrenti CVSPIDE formas,
 sed ab utroque id sine auctore factum, sine veritatis fundamento, à quibus omnibus longissime omnium ipsemet Boxhornius recedit, qui ad annum 1420. refert, sed nec testibus ad eius rei probationem, nec testimonijs utitur alijs quam Rabinicis, quæ adscribo. Circa annum 1420. prima nobilissima artis typographice fundamenta à Laurentio Costero Harlemi poni cæpta sunt. Quod in annum huius seculi vigesimum non tricesimum, aut quadragesimum vt fit vulgò artem hanc periclitatam velim, suadet Rabbi Iosephus qui in Chronico suo exemplar omnium vetustissimum Venetjs excusum refert anno Iudacio 5188. Christi anno M. CCCC. XXVIII. Iosephum ipsum quæsitum diu videre non licuit, Chronicon haud dubie illud est quod MENSE INSTRVCTA inscribitur, liber est ex ARBA TVRIM excerptus, per Rabbi Ioseph Carro & in formam thesum, & conclusionum redactus, adiecta sunt nouella glossæ, & obseruationes de Iure, ritibus, & consuetudine horum temporum per Mosè Iserles. Tertium impressus Cracouie Anno Christi 1594. indicante in Bibliotheca Rabbinita rerum & scriptorum orientalium peritissimo Iohanne Buxtorffio. Locum hunc certe velim accuratius dispiciant, qui habent. Hæc ex, nescio quo, Iosepho narrata non nisi mera mapalia, & plus quam affanas Apinas esse, ex illis quæ in præcedentibus contra Iunium disputauimus, alijsque constare potest, nec dubito me omnibusque tacentibus id cuiuslibet emunctæ naris, etiam aliàs per se parere. Quo enim colore inuitabimur vni Rabbino de re typographica, id est, sibi alieniori minusque cognita magis credere, quam cæteris auctoribus, & scriptoribus omnibus, doctis,
 graui-

graibus, fide dignis, de re cognitissima affirmantibus, testibus oculatis. Si quid enim tale Iosephus iste scribit, certè falsissimè (vt solet pleaque deploratum illud hominum genus) & reclamante veritate id scripsit. Ego autem si nec scripsisse illum ista, quæ retuli dixero, quid respondebit qui nec vidisse se Chronicon istud, tantum abest vt legerit, aperte fateretur? Certe nominare tali casu auctorem suum debebat, cuius fidem incitando isto Iosepho suo sequutus esset, quem si nullum habet, cur quæ nescit affirmat? si habet cur dissimulat? Quid alij iudicare velint, quisque viderit; Mihi non diffiteor ita videri, voluisse illos qui hanc temporis anticipacionem amplectuntur Batauicæ causæ colorem aliquem, sine quo omne Rhetoræ artificium friget, hoc circumstantiarum penicillo illinire.

CAPVT XI.

De Inuentoribus huius artis.

Sed mittamus hæc, & ad veros diuinæ huius artis auctores, & inuentores indagandos progrediamur. Non minor autem de his quam de tempore inter scriptores discrepantia existit, licet plerique in Ioannem Gutenbergium consentiant, quorum antesignanus, & ductor VVimpelingius est, qui reliquos auctoritate suæ traxit. Habet enim is astipulantes sibi Trithemium, Fulgofium, Palmerium, Biblandum, Munsteram, Chassanæam, Theuerum, Ioannem Arnoldum, Bergellanum, Bulingerum, Bucholtzerum, Heluicum, Bibliandrum, Sethum Caluisium, Dionysium Petauium Ioannem, Colle, & Paulum Langium, nisi quod vltimus hic Petrum Gutenbergium vocat, quem alij omnes Ioannem Opsilionem, vt puto Fausti generum cum illo confundens. Alij contra non Gutenbergium, sed Ioannem Faustum calcographices repertorem constituunt, e quorum numero sunt, Apianus, Auerrinus, Stumpfius, Opmeerus, Salmuthus, Frischlinus, Pantaldon. Alij vtrouque coniungunt, quod faciunt Simon Maiolus & Laurentius Beierlingius, quorum tamen prior Gutenbergium corruptè pro Iohanne Iacobum vocat. Alij diuersas illas de vtroque opiniones referunt, pro vt sit à Spondano, Funcio, Melchiore Adamo & Paralipomenis ad Vrspergenem.